

Posudek vedoucího práce

Garajová, Jolana, *Hosté a hostitelé: turistické interakce v istrijském penzionu Lucia*. Praha: UK FHS, 2015, 98 stran.

Diplomová práce Jolany Garajové nás zavádí do jihozápadní části chorvatského poloostrova Istria, kde prováděla v letech 2013 a 2014 svůj terénní etnografický výzkum. Ten vznikl po určitých komplikacích spočívajících v nemožnosti provést původní výzkum v Praze do značné míry spontánně a náhodně. Do tohoto méně navštěvovaného koutu Istrie se autorka dostala poprvé během léta 2013, kdy se rozhodla přejet ze severní Itálie právě sem. Souhrou okolností se ocitla v malém rodinném penzionu na břehu Jaderského moře a od té doby zde strávila více jak tři měsíce během několika pobytů. Autorka se z prvotní role rekreantky rychle přeorientovala do nové pozice výzkumnice a zahájila etnografické pozorování, rozhovory a rešeršní práci o lokalitě, jejichž výsledkem je předkládaná diplomová práce.

Teoreticky je celá práce ukotvena v antropologii/sociologii turismu s určitým přesahem do teorií migrací, resp. transnacionalismu a v náznacích též do politické ekologie. Prostředí malého rodinného penzionu přímo vybízelo autorku k užšímu tematickému zaměření práce: zkoumání interakcí mezi hostiteli a hosty a konstruování těchto interakcí skrze turistické obrazy a představy. Na tomto poli již bylo leccos vykonáno, ačkoli je dnes tato dichotomie do určité míry opouštěna (cf. zejména několikrát vydanou monografii pod vedením Valene Smithové *Hosts and Guests. The Anthropology of Tourism*, 1979 a 1989, v níž se autoři zaměřovali především na vztahy mezi hostiteli a turisty v mimoevropských destinacích. K určitým výjimkám patřily studie Oriola Pi-Sunyeru o měnícím se vnímání turismu a turistů v jednom katalánském resortu na Costa Brava). Jolana Garajová, jak již bylo řečeno, prováděla svůj výzkum nikoli ve velkém přímořském resortu nebo hotelu kupříkladu na Makarské riviéře, ale v malém penzionu na poloostrově Istria, kam turisté jezdí spíše za kulturními památkami než za koupáním a rovněž zde utíkají masovému turismu. V teoretické části (s. 10-23) blíže rozvíjí některé vlivné koncepty a přístupy ke studiu určitých aspektů turismu, z nichž zřejmě nejpodstatnějšími zdroji se autorce stalo Brunerovo konstruktivistické pojetí kultury v souvislosti s vytvářením turistických reprezentací a Salazarův koncept *tourism imaginaries*. Následující část (s. 23-28) není pouhou deskripcí historického a ekonomického vývoje Istrie, který byl velmi složitý a turbulentní, nebo výčtem různých událostí, které měly vliv na současné utváření regionu a lokality, ale i zde je určitá snaha charakterizovat oblast v rámci určité teorie. Region se tak autorce jeví, a v empirické části se to potom ukazuje mnohem názorněji a analytičtěji, v souladu s Rosaldovou tezí jako „skrz naskrz hybridní“, a to etnogeneticky, kulturně, ekonomicky, politicky apod.

V metodologické části (s. 28-31) se autorka vypořádává s etikou svého výzkumu. Nakonec se i po dohodě s hlavními aktéry ze strany hostitelů (majitelů penzionu) dohodla na jejich anonymizaci i na změně názvu vesnice, na jejímž území byl terénní výzkum prováděn. Hlavní metodou bylo zúčastněné pozorování a několik desítek rozhovorů jak s hostiteli, tak s návštěvníky, přičemž s některými z nich prováděla dodatečné rozhovory i prostřednictvím mailu po skončení sezóny. Za nejdůležitější pasáže práce považují *empirickou část* (s. 31-74), kterou lze považovat na jedné straně za jakousi reflexivní etnografii, alespoň v tom smyslu, že se zde autorka neuchyluje k pouhým výpovědím informátorů a informátorek, ale je zároveň glosátorkou dění se snahou okamžitě interpretovat výpovědi v rámci daného teoretického vymezení. Garajová si na mnoha místech všimá toho, co zjistil Salazar během svého výzkumu

turistických průvodců v indonéské Jakartě, totiž skutečnosti, že místní, což jsou zpravidla hostitelé nebo lidé z vesnice, návštěvníkům předkládají jednotlivé obrazy tak, aby splnili jejich očekávání. Tím, že vědomě manipulují s těmito obrazy ve svůj prospěch či spíše v prospěch místa, stávají se skutečně jakýmsi kulturními ambasadory, kteří pomáhají „vyvážet“ vědění o lokalitě a regionu daleko za jeho hranice, jsou kosmobilními, jak několikrát autorka uvádí.

Celá práce je podle mého názoru velmi čtivá a plná zajímavých postřehů (např. odkládání koček u nebo v penzionu a jejich oblíbenost zejména mezi turisty ze Západu, průvodci vytvářející kosmoidentitu, vytváření situační identity hlavní ženské aktérky-hostitelky, rozbor proměny genderových rolí, zejména maskulinity vystupující ze struktury, snaha zaměřit se i na to, co následuje po skončení sezóny, což má své poměrně vážné konsekvence atd.). Možná trochu nadstavbově a nepatříčně působí závěrečná kapitola o *představách a rozvoji místa v souvislosti s turismem* (s. 74-89), která je v podstatě námětem na další etnografický výzkum, což konec konců autorka v *Závěru* (s. 89-92) sama zmiňuje. Nicméně se mi zdá, že prostorově a tematicky se zde autorka dostává trochu mimo svůj terén, což možná ve výsledku celou práci mírně poškozuje. Celkově ji ale hodnotím jako velmi slušnou a zdařilou a navrhuji hodnocení na pomezí **výborně a velmi dobře**, přičemž konečný výsledek bude záležet na průběhu obhajoby.

V Květnici, 16. 6. 2015.

Marek Halbich, Ph.D.